

Pierre Rousset

NPA 7 år efteråt: projekt, verklighet och frågor

[Ur [International Viewpoint](#), 27 februari 2016. Pierre Rousset är medlem i Fjärde internationalen och speciellt involverad i solidaritet med Asien. Han är medlem i NPA i Frankrike. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Följande artikel skrevs för *Kojkkino*, den grekiska organisationen DEA:s teoretiska tidskrift. Trots att den är ganska lång påstår den sig inte täcka alla sidor av frågan. Det är i själva den sorts artikel som egentligen aldrig blir färdig och som ständigt måste arbetas om och kompletteras. Dess främsta syfte är att stimulera ett kollektivt tänkande om NPA:s framgångar och misslyckanden från sin uppkomst fram till idag.

Radikala vänsterorganisationer i Europa har varit benägna att koncentrera sig på de viktiga politiska och parlamentariska erfarenheter som har varit framträdande under den senaste perioden – till att börja med Syriza i Grekland, Podemos i den spanska staten och Vänsterblocket i Portugal, och ofta även Die Linke i Tyskland, Rifondazione Comunista i Italien, den röd-gröna alliansen i Danmark (RGA) och andra. Det är helt berättigat. Men även andra försök att ”göra något nytt” förtjänar att analyseras, även när deras framgångar varit färre eller mer kortlivade. De ger en del matnyttigt att fundera på om ett bredare spektrum av nationella sammanhang.

Det viktiga är att försöket att ”göra något nytt” är verkligt och inte bara kosmetiskt. Det var fallet med lanseringen 2009 av det Nya antikapitalistiska partiet (NPA) i Frankrike. Utan tvivel togs initiativet av Revolutionära kommunisters förbund (LCR) på egen hand, men LCR upplöste sig vid en specialkongress. Vi visste, eller åtminstone gjorde en del av oss det, att vi korsade Rubicon. Oavsett vad som skulle hända senare så skulle det inte gå att återvända till det förflutna. Den fortsatta utvecklingen visade förvisso att det inte fanns någon återvändo.

LCR hade själv varit en ram för omgruppering. Det hade skett sammanslagningar och inte bara splittringar! Men det var en ”föråldrad” organisation, som betraktades som ett resultat av 1960- och 1970-talens radikaliserings.

Till skillnad från Portugal och Grekland har alla försök på senare tid att bygga ett ”modern” uttryck för masskampen misslyckats. Till skillnad från Sydkorea och Brasilien (det tidiga PT) inget arbetarparti med sin grund helt eller delvis i en facklig klasskampsrörelse. Inga vänsterutbrytningar från kommunistpartiet eller socialdemokratin av en sort som varaktigt kunde påverka de radikala politiska handlingsmönstren. Ingen omfattande social rörelse ”utanför allfarvägarna” som utlöste en ny ”Indignados-Podemos- dialektik”.

Inför detta dödläge valde LCR att följa en väg som det aldrig tidigare följt – att helt och hållet bygga om på nytt genom att skicka ett uppprop till intresserade individer, aktivistgrupper och organisationer om att bygga ett nytt antikapitalistiskt parti. Uppropet fick ett så positivt mottagande att Jean-Luc Mélenchon¹ insåg att tiden hade kommit att lämna Socialistpartiet (PS). Direkt efteråt bildade han och hans strömning Vänsterpartiet (PG). De två metoderna var väldigt olika, där NPA uppstod ur en bildningsprocess som involverade ett mycket stort antal lokala grupper som hade bildats som ett svar på det första uppropet. Det har gjort att vi har kunnat jämföra två olika erfarenheter sedan 2008-2009, den ena mer innovativ (NPA), den andra relativt konventionell: Vänsterfronten bestående av kommunistpartiet (PCF), PG och ett antal mindre grupperingar som har enats i gruppen *Ensemble!*.

¹ Jean-Luc Mélenchon var en tidigare senator och minister i regeringen och del av en vänsterströmning i Socialistpartiet, och lämnade 2008 efter partikongressen i Reims.

I november 2008 bad den sydafrikanska tidningen *Amandla!* mig att skriva en artikel om de skäl som fick oss att bygga en ganska ovanlig sorts organisation.² Sju år senare kan vi titta på hur saker och ting faktiskt har fungerat. I de följande kommentarerna koncentrerar jag mig ganska mycket på frågan om relationerna mellan olika politiska generationer. Så jag upplever att det kan vara lämpligt att berätta exakt varifrån jag ”kommer”. Jag anslöt mig till Fjärde internationalen 1965-1966 medan jag var student, och deltog 1966 i grundandet av Jeunesse Communiste Révolutionnaire (och senare LCR). Från och med 1973 var jag under 20 år aktiv internationellt. Efter min återkomst till Frankrike 1993 hade jag olika poster men var aldrig mer medlem i något nationellt ledande organ. Det ger mig en inblick både inifrån (med 50 års kontinuitet) och utifrån (två årtionden under vilka jag inte direkt upplevde de gradvisa och sedan ganska radikala förändringar som min organisation genomgick).

Jag stödde projektet NPA starkt och tycker fortfarande att vi gjorde rätt att ge oss in på detta djärva nya äventyr.

Debatter i och kring NPA riktar ofta in sig på taktiska val (och dessutom till stor del parlamentariska sådana). Jag tittar på ett exempel nedan, men dessa frågor är alltid komplicerade och per definition mycket konkreta och svåra att förstå för de som inte är så bekanta med de nationella sammanhangen. Hursomhelst är det inte den avgörande frågan. På det hela taget har grupperna till vänster om PS – Vänsterfronten, PCF, PG, Ensemble! och NPA, för att inte tala om de mindre organisationerna – använt ytterst varierande taktiker och metoder. Och ändå befinner sig alla dessa organisationer i djup kris.

1. Behovet att ”göra något nytt”

Skälet till att LCR verkligen ville ”göra något nytt” var att vi var medvetna om hur radikalt tiderna hade förändrats och vad det betydde för partibygget. Samtidigt insåg vi troligen inte den fulla innebörden av detta – eller i vilken omfattning de underliggande faktorerna, även om det var allmängiltiga till sin natur, ibland kunde anta speciellt skarp form i Frankrike (och Europa).

Ett långt ”mellanspel”. I mitten av 1980-talet började min generation av aktivister i Fjärde internationalen, där LCR var fransk sektion, tänka igenom de strategiska lärdomarna av våra erfarenheter under de två decennier som gått sedan vi först gav oss in i politiken, ofta i diskussion med andra strömningar inom yttersta vänstern.³ Även om vi var fullt medvetna om att LCR inte var kärnan till det framtida revolutionära partiet, hoppades vi hålla lärdomarna från 1960- till 1980-talet levande tills en ny kris skulle göra dem något mer aktuella igen – som ett sätt att analysera det nuvarande utan att glömma bort det förflutna. Det kom förvisso en ny kris, men mellanspelet hade varit alltför långt. Jag insåg inte detta själv förrän Daniel Bensaïd gick bort 2010. Hans status och auktoritet var enorm. Det blev uppenbart att han var ett träd vars storlek gjorde att vi inte såg att skogen var försvunnen. Det marxistiska tänkandets och det radikala engagemangets kontinuitet bröts i Frankrike, kanske mer än i andra europeiska länder. Daniels död kom bara ett år efter NPA:s födelse, och blev ett väldigt hårt slag för det.

Försvunna referenspunkter. Privat brukade vi säga till varandra att vi var den ”sista Oktobergenerationen” (1917 och 1949), och att det hade varit helt naturligt för oss att bli en del av den kampperiöd som hade inletts av de ryska och kinesiska revolutionerna. Efter Sovjetunionens sammanbrott, stalinismens misslyckande och socialdemokratins ökande förborgerligande, förhöll sig unga aktivister inte längre till historien på samma sätt. Den stora

² Se *ESSF* (artikel 12228), [“France : What is New in the Foundation of a New Anticapitalist Party?”](#)

³ Detta kollektiva arbete utfördes speciellt vid ”Amsterdamskolorna” vid International Institute for Research and Education (IIRE), som jag ledde mellan 1982 och 1993.

majoriteten drog ett streck över historien. I viss mån var de värdefulla erfarenheterna vid World Social Forum och under motståndet mot den kapitalistiska globaliseringen nya gemensamma och internationella ”grundläggande historiska erfarenheter” för ett enormt antal unga människor över hela världen. Det hjälpte oss att bryta vår isolering (som sedan början av 1990-talet hade blivit outhärdlig) för att återställa internationalismen till sin forna glans och bygga ett antal nätverk. Men innan vi gemensamt kunde ta itu med dagens stora strategiska frågor tappade denna utveckling farten.

Den nyliberala samhällsordningen. Vi har ännu inte betalat hela priset för vår politiska generations nederlag. Den kapitalistiska globaliseringen och den nyliberala samhällsordningen har slitit sönder utrymmet för gräsrotterna, splittrat folks medvetande (och satt individen mot kollektivet), ödelagt samhällsstrukturen, försvagat den offentliga politiken, och ställt ”identiteter” i konflikt med varandra. Reglerna för det institutionella spelet har förändrats. Förre, när arbetarrörelsen fick ut tre miljoner människor på gatorna, gick den franska regeringen med på en del av dess krav. Det är inte längre fallet, och den fackliga byråkratin har inte lyckats hantera denna nyfunna oförsonlighet, precis som de har varit ovilliga och oförmögna att skjuta till de resurser som krävs för att organisera tillfälliganställda arbetare.

I mitten på 1990-talet uppstod nya samhällsrörelser: organisationer för arbetslösa och papperslösa, rättigheter till bostad, försvar av de ”utan rättigheter och röst”, kvinnokampens roll som katalysator (i synnerhet 1995),⁴ för att nämna några få. Innebörden i alla dessa ideologiska, sociala och institutionella omvälvningar tvingade de radikala politiska vänsterkrafterna att uppdatera sina operativsystem. Ingen enkel uppgift! Bland annat innebar det att börja organisera på ett nytt sätt kring samhällsekonomiska frågor, vilket är mycket svårare än att bara ändra den politiska linjen.

Samhällets utformning. I Europa måste denna nödvändiga förändring bli särskilt komplicerad. Folkrörelser i ”typiska” länder i Tredje världen måste hantera samma omvälvning av mönstret som vi, och ibland med generationsklyftor som är mycket större än våra (speciellt mellan en generation som varit indragen i väpnad kamp och den som kommer efter den). Icke desto mindre finns det en större kontinuitet vad gäller det organisatoriska arbetet. Exempelvis fanns deras ”folk kvarter” (slum, informell sektor, fattiga i städerna) innan och fortsätter att existera än idag. Och de har redan rötter i dessa områden. I ett antal europeiska länder, inklusive Frankrike, är kontinuitetsavbrottet slående. Ingen organisation hade det kunnande och den erfarenhet som krävdes för att organisera långtidsarbetslösa och de nya fattiga i städerna. Det var något som vi måste lära oss, och vilja lära oss.

Bygga ett parti? I Frankrike såväl som andra länder finns det en enorm fiendtlighet mot politiska partier, speciellt bland radikaliserade ungdomar. I en sådan miljö verkade vårt upprop om att bilda ett nytt parti vara ett ganska strikt kriterium för att välja sig själva. Men det blev snabbt uppenbart att själva tanken på ett parti hade blivit så vag för så många att den inte kunde bli något särskilt starkt sammanhållande medel. Vid grundandet öppnade NPA dörrarna på vid gavel. Alla som ville gå med kunde göra det, och jag tror inte att vi kunde ha gjort annorlunda. Vi red på den lovande optimistiska våg som hade skapats av de utomordentliga framgångsrika presidentvalskampanjer som genomfördes av LCR:s kandidat Olivier Besancenot 2002 och 2007. Vissa trodde att vi skulle kunna ta över hela det politiska utrymmet till vänster om PS (vilket var befängt) och att valframgångarna skulle fortsätta långt in i framtiden. Men när NPA:s grundningskongress hölls hade vinden redan vänt. Partiet skulle behöva byggas i motvind – med oväntad konkurrens till ”vänster om vänstern”

⁴ Se Josette Trat, ESSF (artikel 37036), [“Luttes de femmes – La manifestation du 25 novembre et la grève de décembre 1995, un mouvement social puissant et «sexué»”](#).

(Mélenchons PG) och en rad fiender som inte skulle sky några medel för att se oss misslyckas. Vi tvingades övergå från att bygga det ”parti som var möjligt” (förenligt med de ojämna medvetenhetsnivåerna) till att bygga det ”parti som var nödvändigt” (med hänsyn till att framtiden såg ut att bli stormig – och faktiskt visade sig bli mycket stormigare än ens de mest klarsynta av oss fruktade vid den tiden). Denna i grunden avgörande fråga diskuterades aldrig på allvar och gemensamt.

Bara i Frankrike? Den kapitalistiska globaliseringen, slutet för stormaktsblocken, det minskande demokratiska utrymmet, geopolitiska omvälvningar, uppkomsten av nya imperialismen och nya krafter inom den yttersta högern, kris för ”identitet” och medborgarskap, och så vidare i all oändlighet. I efterhand verkar förändringarna under perioden ha varit ännu mer radikala än vi till en början föreställde oss – och uppkomsten av något nytt inom vänstern mycket mer komplicerat. För oss utgjordes bakgrunden dessutom av en viktig fråga: Mellan 1995 och 2010, om inte längre, hade Frankrike upplevt enorma vågor av social kamp. Till största delen slutade de med nederlag. De återspeglades (om än försenat) i valen med tillbakagång för högern och valframgångar för LCR:s Besancenot, följt av Vänsterfrontens Mélenchon, och före båda dessa av Lutte Ouvrières (LO) Arlette Laguiller – men utan att likna Indignadosrörelsen i fråga om karaktär och betydelse.

Det finns få europeiska länder där kampen har antagit en sådan omfattning och givit så lite som är ”nyskapande” och varaktigt. En möjlig förklaring till detta kan vara, att även om det sociala skyddssystemet har utsatts för ständiga attacker så finns det kvar och har gjort att otryggheten har ökat mer gradvis. Det är till exempel fortfarande så att arbetslöshetssiffrorna i Frankrike minskar när utbildningsnivån ökar. Det finns inget massfenomen av ”arbetslösa högskoleutbildade” som i Spanien, för att inte tala om Marocko! Saker och ting förändras förstås. En omfattande offensiv mot arbetslagstiftningen och regelverket för arbetare inom den offentliga sektorn är nu på gång – i efterdyningarna till de fackliga och sociala rörelserna upprepade nederlag.

En dag ”kommer helvetet att braka lös”. Med Besancenots ord, ”är det som saknas i Frankrike nu, utöver frågan om vilken form detta kommer att ta (strejker, demonstrationer, ockupationer, etc.), att den sociala frågan ska kliva fram i förgrunden på den politiska scenen. Det förekommer ... demonstrationer och massmobiliseringar, och ibland kan de till och med lyckas. Men de är iscensatta och lite för konventionella ... Det är i högsta grad brist på sociala explosioner idag ... men så småningom kommer de att komma, på ett eller annat sätt. Utmaningen är att förbereda sig för det, och vara öppen för en sådan framtida vändning i händelseutvecklingen. Den kamp som kommer att utlösa en sådan explosion kommer inte att påbjudas uppifrån, men alla de ingredienser som krävs för explosionen finns redan för handen. Vilket leder till ett problem: man kan nog hävda att allt vi gör för närvarande är mer konventionellt och rutinmässigt än tidigare. Och ju mer saker och ting hålls tillbaka, ju mer de förträngs och trycks ner, desto kraftigare kommer explosionen att bli – och helvetet kommer att braka lös.”⁵

Generationer. Att få ihop styrkor, rota sig, införliva erfarenheter och bygga sociala band kräver alltihopa tid, vilket i sin tur kräver en kontinuitet mellan aktivistgenerationerna. Denna kontinuitet har av skäl som nämnts ovan brutits, men också på grund av äldre politiska orsaker som är specifika för Frankrike. Medan Storbritannien fick Margaret Thatcher fick vi François Mitterrand. Så mycket bättre för oss, kan en tänka. Tänk igen! Efter att ha blivit vald på PS-PCF:s ”gemensamma program”, som i dagens klimat skulle ha fördömts som

⁵ Se *ESSF* (artikel 36595), [“Party and Movement – On the challenges facing the French left”](#). (Engelska översättarens anmärkning: här och i resten av denna artikel har *Jacobin magazines* ursprungliga översättning av denna intervju ändrats något.)

oansvarigt ultravänsteristiskt (för att inte tala om att bryta mot EU-avtalen) gjorde regeringen 1983 en skarp åtstramningssväng. Så den nya nyliberala samhällsordningen påbörjades officiellt under en vänsterregering under ledning av socialisterna och med ministrar från kommunistpartiet, som fortfarande gottade sig åt sin seger över högern som hade suttit vid makten i ett kvarts sekel. Det gjorde att det var lätt att ta musten ur allt motstånd som uppstod, och under 1980-talet såg vi ett uppehåll i rekryteringen till yttersta vänsterns organisationer. Det var inte bara frågan om antalet. Jämfört med tidigare var det en period där engagemanget var ofullständigt och väl avvägt. Studentförbunden upphörde att vara källor till politisk radikalism. Även inom våra egna led var avvisandet av ”modellen” efter 1968 intensivt. Men den ”modell” som ersatte den skulle visa sig vara helt olämplig för att ta itu med dagens djupa samhällskris.

LCR och sedan NPA var faktiskt de organisationer där generationsförnyelsen av ledningen gick allra längst – med den ”unge brevbäraren” Besancenot som uppenbar symbol för detta. Det var ett verkligt steg framåt. Ändå visade sig generationsklyftan tydligt under den kris som skakade NPA ett år efter sitt bildande. Lösningen var givetvis inte att låta ”gamlingarna” behålla maktens tyglar. Ja i en nyligen publicerad bakåtblickande artikel tittar Roger Martelli, tidigare ledare för Refondateurs-strömningen i PCF och för närvarande medlem i Ensemble!, på Vänsterfrontens erfarenheter och drar slutsatsen att ”gamlingarnas” djupt etablerade roller till sist blev ödesdigert för projektet. ”Vi måste stå tillbaka för att kunna fortsätta. Bara de yngre generationerna kommer att skapa något nytt.”⁶ Det vore intressant att jämföra NPA:s och Vänsterfrontens erfarenheter i detta avseende.

Bygga upp på nytt? Jag ska avsluta denna första del med att titta tillbaka på vår känsla av vad som var möjligt när vi förde fram vår uppmaning som ledde fram till bildandet av NPA. I kölvattnet till Besancenots två anmärkningsvärt framgångsrika presidentvalskampanjer (2002 och 2007) visste vi att vi måste göra något, i motsats till hur LO hade hanterat Laguillers starka resultat 1995. Det var vårt ansvar att bredda oss, och bredda oss betydde att verkligen utvärdera hur perioden hade förändrats. Vårt sätt att framställa det var att tala om den ”Nya perioden, det nya programmet och det nya partiet” – utan att ändå vilja kasta de tidigare decenniernas lärdomar överbord. Men vi tänkte definitivt i termer av en ”ny period” – och inte ”slutet på en era”. Vi knöt optimistiskt ihop de stora strejkerna 1995, den globala rättviserörelsens uppsving, den kraftfulla uppkomsten av nya generationer som kunde stå emot hårt förtryck (som protesterna mot G8 i Genua 2001), och Nej-sidans seger i folkomröstningen om det första utkastet till EU:s ”konstitution” 2005.

Vi befann oss mitt i en uppåtstigande våg av motståndskamp, med ett antal drag som var i sanning slående. Men i själva verket var styrkeförhållandena mellan klasserna på väg att snabbt försämrans. Ovanpå detta hade våra valframgångar kastat in oss i ”storpolitiken”, men med tanke på verkligheten för vår organisation och dess sociala bas hade vi helt klart tagit på oss för mycket. Vi var tvungna att utnyttja situationen fullt ut, men den kunde inte fortsätta. Vi trodde att krisen 2007-2008 skulle ge antikapitalismen en injektion. I själva verket blev den en första missad möjlighet. Kravet att störta finansmarknadens diktatur genom att göra banksystemet till en offentlig tjänst kom aldrig någonvar. Det skulle ha varit en varnings-signal.

Vi hade överskattat drivkraften att bygga något nytt till vänster om vänstern. Och vi hade inte insett de svårigheter vi skulle ställas inför när vi försökte bygga nytt under en period av reträtt. Optimism leder lätt till segerjubel och otillräcklig uppmärksamhet på frågor om enhet, politiskt innehåll, organisering och ledarskap.

⁶ Se *ESSF* (artikel 36784), [“Continuer, c’est renoncer... – ‘Le nouveau n’advieindra que des générations nouvelles’”](#).

II. Framgång, stagnation, nedgång

Den inledande grundningsprocessen blev en verklig framgång, och bekräftade att projektet motsvarade verkliga förväntningar och förhoppningar. NPA uppnådde 9000 betalande medlemmar (varav inte alla nödvändigtvis var aktiva). Diskussionerna vid grundningskongressen var anmärkningsvärt seriösa. Grundläggande politiska principer och tillfälliga stadgar antogs. Tidigare LCR-medlemmar förhindrades att utgöra mer än hälften inom ledande organ på någon nivå.

I förhållande till LCR var partiets antalsmässiga, geografiska och sociala räckvidd avsevärt större. Grupper av vänsterledare och ”offentliga personer”, med vilka vi traditionellt hade arbetat, avstod från att ansluta sig till satsningen, men andra som vi ofta inte kände lika väl anslöt sig. Det samlade resultatet blev en mycket varierad blandning. Varje lokal grupp präglades av det lokala aktivistiska landskapet och den speciella historia som låg bakom det. Grupper och individer (och speciellt de ”offentliga personerna”) hade med sig sina egna speciella egenskaper, förväntningar och ibland ambitioner. De förväntade sig ofta att NPA skulle ge nationell omfattning åt deras speciella arbetsområden och -metoder. En del räknade med väldigt starka och varaktiga valresultat, där Besancenots och LCR:s bästa resultat på ett ganska orealistiskt sätt togs som miniminivåer som skulle överträffas. Många hade inga tidigare erfarenheter i politiska partier. Ovanpå detta gjorde upplösningen av LCR att dess interna fraktioner och strömningar kunde breda ut vingarna.

Med tanke på NPA:s bildningsprocess var denna inledande brokighet oundviklig. Utan att ha för avsikt att ge det någon negativ innebörd brukar jag använda bilden av en säck med potatis (grupperna) och linser (individerna). Säcken hade rätt storlek men varje gång det blev lite kaosartat riskerade potatis och linser att ramla ut. Inför hotet att successivt förlora sitt innehåll tvingades partiet öka sin sammanhållning, gemenskap, samordning, enighet och engagemang. NPA:s ledning litade till den heliga ”drivkraft” som jag nämnde tidigare för att genomföra denna uppgift, och det ledde till organisatorisk spontanitet.

Val. Kort efter sitt grundande ställdes NPA inför sitt första parlamentariska provning, vid valen till Europaparlamentet 2009. De taktiska och politiska riktpunkterna under denna utmaning var komplicerade. Både Vänsterpartiet och NPA hade just lanserats och befann sig i en fas av mer eller mindre triumferande självhävdelse. Och frågan om allianser och relationer mellan partierna ställs inte på samma sätt i EU-parlamentet som i det ”normala” nationella parlamentet. 1999-2005 hade LCR kunnat ansluta sig till gruppen Europeiska enade vänstern/Nordisk grön vänster (GUE/NGL) i EU-parlamentet, som innefattade LO och PCF (trots att vi var mot PCF i Frankrike i frågan om dess deltagande i den PS-ledda regeringen).

Vid den tidpunkten var Francis Wurtz från PCF ordförande för GUE/NGL, och LCR kunde genomföra sin verksamhet fritt, ofta med stöd från gruppen. På den tiden var jag anställd av gruppen och arbetade nära med Wurtz, speciellt kring Sociala forum. Faktum är att Europaparlamentet inte är ett verkligt parlament som sitter ansikte mot ansikte med en verklig regering. Hela dess arbetssätt är ganska märkligt och det tog oss faktiskt en hel del tid att förstå det. Men vem i Frankrike känner till det? För vanligt folk är Europavalen bara en del av valperioden i Frankrike som leder fram till president- och lagstiftande val.

I linje med dessa speciella särdrag hos de europeiska institutionerna var det rimligt att tänka sig ett mer enat agerande, men alla sådana förbindelser skulle ha betraktats som en modell att efterlikna vid senare specifikt franska val. Som en förutsättning för enhet ville NPA därför få en överenskommelse om att stå helt självständigt från PS och varje PS-ledd ”socialt liberal” regering, inklusive (och speciellt) under de kommande valen. Det fördömdes ursinnigt för sin sektarism och förlorade den politiska striden. Många säger att NPA gjorde fel i att anta en

sådan ståndpunkt. Och ändå vet alla idag att Vänsterfronten har knutit upp sig (bland annat) kring denna fråga om relationerna till PS.

Vid EU-valen 2009 var vi mycket nära⁷ att få in en eller två medlemmar i Europaparlamentet, och det skulle ha gjort stor skillnad vad gäller trovärdighet. Men även om en i sådana ärenden missar bara lite, så missar en tyvärr ändå. Nära skjuter ingen hare! NPA:s dragningskraft bland vänsteraktivister och ”offentliga personer” hade drabbats av ett hårt slag.

En missad möjlighet. NPA:s (och Vänsterfrontens och tidigare LCR:s) ledarskap var fixerat vid val och politiska allianser till vänster om vänstern. Enligt min åsikt var detta en alltför partipolitisk och elektoralistisk (eller till och med kortsiktig) prioriteringsordning. Skapandet av NPA gav oss ett enormt ökat antal ingångar till proletära bostadsområden, och gav oss möjlighet att börja avhjälpa en av våra främsta svagheter. Vi kunde ha samlat alla dessa ”ingångar”: centra för arbetslösa och tillfälliganställda; skyddade boenden för misshandlade kvinnor; grupper av läkare och lärare i ”tuffa områden”; ungdomsledare från kulturcentra och organisationer som sysslade med juridiskt skydd för unga och minderåriga; socialarbetare; antirasistiska grupper; rörelser för papperslösa och hemlösa och deras anhängare; och så vidare. Poängen vore att utbyta erfarenheter, titta på kraven från folk som bodde i dessa bostadsområden,⁸ hitta sätt att hjälpa varandra att övervinna speciella svårigheter för varje verksamhetsområde och avgöra vilka aktivister och lokala grupper vi skulle gå i allians med (lokala organisationer hoppades att NPA skulle ge dem stöd och hjälpa dem att politisera inifrån de områden som hade försumrats som ett resultat av underlåtelser och politiskt beskydd,⁹ och så vidare).

Detta arbete genomfördes inte. NPA upprättade en kommission för att ingripa på arbetsplatserna (denna kommission befinner sig i kris), trots att en stor del av den lönearbetande befolkningen (arbetslösa, tillfälliganställda) inte längre bara kan organiseras på detta sätt. Vad gäller kommissionen för ”quartiers populaires” (bostadsområden för fattiga och arbetare) så betraktar den sitt arbete som ”temabaserat” (och först och främst inriktat på antirasism). Och det innebär att det inte finns någon mekanism för att tänka och agera kring områden som riktar in sig på de (till stor del samhällsekonomiska) krav som invånarna själva ställer – trots att ett utanförstående förhållande till dessa bostadsområden (vilket inte är något nytt) är en av den radikala vänsterns främsta svagheter.

Avignon. Vi betalade ett högt pris för denna missade möjlighet när ”Avignonkrisen” bröt ut. Organisationen AJC REV, under ledning av Abdel Zahiri, hade anslutit sig till NPA i Avignon. Under upptakten till regionalvalen 2010 fick AJC REV in en av sina medlemmar, en muslimsk kvinna, Ilham Moussaïd, som bar slöja, på NPA:s lista i distriktet Vaucluse. Med undantag för en handfull väldigt lokala exempel var denna kandidatur den första i sitt slag i Frankrike – inte för att kvinnor med invandrarbakgrund saknas i franska val eller inom den franska politiken, utan på grund av att de inte bär slöja. Det har lika mycket att göra med invandringens speciella historia i Frankrike som hur utbredd landets sekularisering är. (Exempelvis hänvisar inte större partier uttryckligen till religionen, trots det mycket reella inflytande som den djupt reaktionära katolska högern har).

Som förväntat fick denna kandidatur nationell uppmärksamhet. Jag var i Pakistan vid den tiden och såg historien i en lokal tidning. Mina pakistanska kamrater frågade mig om det var bra, och jag svarade att himlen skulle ramla ner på oss. Moussaïd blev genast den mest kända personen i NPA efter Besancenot. Tyvärr var organisationen helt oförberedd för denna

⁷ En lista måste få mer än 5% i en viss region för att välja en medlem.

⁸ För exempelvis de fattiga arbetarområdena norr om Marseille, se *ESSF* (artikel 35710), [“101 propositions pour les quartiers populaires de Marseille”](#).

⁹ Se *ESSF* (artikel 17473), [“Guérilla politique intra-urbaine”](#).

händelseutveckling, och en del medlemmar fick höra om kandidaturen via media. Sarkozy försökte göra valen etniska och vi hade velat gå mot detta genom att rikta in oss på samhälls-ekonomiska frågor. Så blev det med den saken! Vi korsfästes av våra fiender som slungade grundlösa anklagelser mot oss. Men vi ställdes också inför en rad legitima frågor, inklusive slöjans betydelse för kvinnans frigörelse – frågor där vi inte hade några svar som vi hade tänkt igenom och diskuterat gemensamt.

Besancenot försvarade Moussaïds kandidatur med näbbar och klor. I en intervju nyligen erinrade han sig denna händelse och konstaterade att ”en del av det muslimska samhället blev lite förbittrade över oss visavi Ilham. Vi misstänktes till och med i dessa kretsar för att försöka rida på dispyten ... Frågan de ställde till oss var om det fanns några konkreta aktioner vi kunde genomföra tillsammans – de krävde aldrig att vi skulle genomgå något sorts religiöst ’test’ först ... En väg för att ta itu med denna fråga kan vara att bilda nya sorters allianser – inte med de som betraktas som representanter för en förutbestämd kulturell och religiös grupp, utan med lokalinvånare och aktivister i dessa fattiga bostadsområden och arbetarkvarter.”¹⁰ Ett av problemen var att AJC REV:s projekt var just att få ett fäste i dessa bostadsområden utifrån en (muslimsk) religiös vinkel.¹¹ Moussaïds namn hade inte förts fram på grund av att hon hade lett social kamp och bara råkade bära slöja, utan för att slöjan i sig själv förkroppsligade AJC REV:s politiska projekt. När väl nämnda projekt tog slut i Avignon lämnade Moussaïd NPA – och tog av sig slöjan.

Politik mot förtryck. Istället för att ta verkligheten i de fattigas och arbetarnas bostadsområden som utgångspunkt, blev den stormiga debatt i NPA som framkallades av händelsen i Avignon i högsta grad ideologisk (och känslomässig). Varje tänkbar ståndpunkt ventilerades – från ”Få religionen ur min åsyn – varken kyrktorn eller minareter!” till att hävda att burkan (heltäckande slöja) är en symbol för kampen för kvinnans frigörelse. Oavsett vilken ståndpunkt som fördes fram var det bara en handfull av de tusentals (eller mer) mejl och dussintals artiklar som lades fram som innehöll välgenomtänkta argument kring avgörande frågor: hur en ska sammanlänka och kombinera kampen mot olika sorters förtryck (rasistiskt, sexistiskt, samhällsekonomiskt, och så vidare), och vilken inställning en ska ha till *laïcité* (sekularism / skiljandet av religion och stat) i Frankrike idag.¹² Slutresultatet blev en väldigt kaotisk nationell konferens – en traumatisk erfarenhet för det unga partiet.

En sidofråga till debatten gällde dess internationella konsekvenser. Är talibanerna anti-imperialister?¹³ Man kan hoppas att senare händelser har klargjort allas åsikter om denna fråga. Ovanpå allting har debattens skiljelinjer inte försvunnit och går kors och tvärs genom praktiskt taget alla strömningar som finns i NPA. Oavsett sina avsiktsförklaringar vägleds folk ofta av metoden att ranka olika sorters förtryck hierarkiskt (till exempel antirasism över antisexism eller tvärtom) – och det gör det så mycket svårare att försvara alla förtryckta.

Personalisering. Presidentsystemet i Frankrike tar personaliseringen av den parlamentariska politiken till skandalösa ytterligheter. Det finns inte ens någon vicepresident. Det finns en mystisk tro i Frankrike att det handlar om ett direkt förhållande mellan en man (hittills har det inte varit en enda kvinna) och folket. Besancenots personlighet och politiska talang gav LCR och sedan NPA en ovanligt lång politisk räckvidd. Ändå vägrade han att bli en livslång kandidat (vilket var det som hände med LO:s Laguiller) eller betrakta det franska folkets och nationens framtid som synonym med sin egen framtid (vilket är Mélenchons syn på sig själv).

¹⁰ *Op cit.*

¹¹ Jacques Fortin, som till en början stödde Moussaïds kandidatur beskriver på ett snyggt sätt projektets begränsande sätt att närma sig frågan. Se ESSF (artikel 19216), [“*Quelques réflexions à la suite du départ d’Abdel Zahiri du NPA*”](#).

¹² [ESSF:s webbplats](#) har ett antal artiklar om denna debatt.

¹³ Se ESSF (artikel 16931), [“*Should we line up behind the Taliban in the name of internationalism?*”](#).

Och Besancenot hade uppenbarligen rätt i kärnfrågan. I maj 2011 tillkännagav han att han inte skulle ställa upp igen i presidentvalet 2012. Med tanke på hur saker och ting var i organisationen orsakade hans beslut en kris för ledningen i NPA och slungade in hela organisationen i en kris som fram tills dess bara hade varit latent. Med framtidsutsikter på val som vindmätare drog ett betydande antal tidigare LCR-medlemmar slutsatsen att framtiden låg hos Mélenchon och i Vänsterfronten.

Splittring. NPA drabbades av ett hårt slag. Som ett resultat av den lilla men jämna strömmen av tidigare avhopp och tumultet som följde på Besancenots beslut att inte ställa upp, förlorade det sammanlagt två tredjedelar av sina registrerade medlemmar. De flesta tidigare medlemmarna återvände till aktivism och fackligt arbete, medan andra lämnade politiken helt och hållet. En ny organisation hade fötts, men inte riktigt den vi hade velat ha. Krisen 2011-2012 splittrade kärnan i den tidigare LCR-ledningen i två delar och påverkade på liknande sätt förstklassiga organiserande grupper i hela organisationen. En minoritet som inte förväntade sig mer av NPA anslöt sig till Vänsterfronten – först som Antikapitalistiska vänstern (GA) och sedan som medgrundare till strömningen Ensemble!. Tyvärr kastades också Vänsterfrontens projekt in i en djup kris. Vad gäller Ensemble!, så plågas den av motsättningar – bland annat om islam och parlamentarism – som troligen är mer explosiva än NPA:s motsättningar.

I själva verket har kärnan i det tidigare GA:s ledning övergivit perspektivet på att bygga en självständig ”radikal” organisation – vilket var en mycket stor del av LCR:s identitet, och något som NPA fortfarande känner starkt för. Med detta sagt finns det drag i ”deras” kris och ”vår” som är gemensamma – speciellt klyftan mellan ledningen och gräsrotsaktivisterna. Ledningen har sin egen historia, i så stor utsträckning att lokala partiaktivister alltmer lever ett eget liv som är skilt från de nationella ledande organen. Det är inte särskilt ”politiskt”, om en inskränker politiken bara till frågor om en formell politisk linje. Men det blir väldigt politiskt när en betänker att frågor om organisering och engagemang också är i högsta grad politiska.

III. Engagemang och funktionssätt

Den parlamentariska gravitationslagen. Med tanke på sitt ursprung och sina mål är det inte överraskande att Vänsterfrontens historia har rört sig kring val. Det är märkligare att det också är fallet med NPA:s ledning. Paradoxen är att brevbäraren Olivier Besancenot – som var vår bästa kandidat någonsin (egentligen ett mirakel) – förhåller sig till politiken främst genom arbetarnas och de sociala rörelsernas kamp och oroar sig för elektoralismens starka dragningskraft: ”Valperioden är ständigt närvarande i Frankrike och det är kvävande. Det är inte bara det att den tar över det politiska livet under några månader, eller till och med ett helt år, innan ett val – det är varenda dag. Valfrågan kastar en tung skugga över den politiska situationen i Frankrike varenda dag, speciellt med den ständiga strömmen av opinionsmätningar. Så om vi tänker på ett befrielseprojekt så blir problemet att bryta sig loss från detta kretslopp, eller försöka skapa ett annat utrymme, en annan tidsram, en annan kalender. Det innebär inte nödvändigtvis att en bojkottar, men om vi tillsammans med andra krafter lyckas skapa en massrörelse som kan undkomma trycket från valen, som närmar sig hela frågan ur en annan vinkel, då kan en fundera på att ställa upp i namn av ett mer övergripande projekt.”¹⁴

NPA:a olika strömningar, fraktioner och block definierar sig i första hand i förhållande till valfrågor och det parlamentariska landskapet: vilken ”profil” en ska ställa upp med, vilka kandidater som ska ställa upp, vilka allianser en ska förhandla om, och vem en ska uppmana till att rösta på när NPA inte finns med på röstsedlarna, för att nämna några få. Förvisso återspeglar dessa ståndpunkter mer ”öppna” eller ”slutna” metoder för arbetet, liksom olika

¹⁴ *Op cit.*

syn på vilken roll vår organisation kan spela under nuvarande omständigheter. Enkelt uttryckt, ska vi prioritera att delta i uppbygget av breda initiativ (exempelvis om klimatförändringar och mot undantagstillståndet och indragning av medborgarskapet) eller koncentrera oss på att avgränsa oss och ständigt hävda vårt ”antikapitalistiska program”? Givetvis finns det frågor av stor vikt inblandade i denna diskussion. Problemet är att de ställs i förhållande till valkamper, trots att vi är alltmer marginaliserade på detta område – på grund av de allt hårdare kraven på de som vill ställa upp i val, brist på ekonomiska medel och den högerextrema Nationella frontens förmåga att locka till sig stöd från de som är fientligt inställda till de politiska eliterna.

Utbredd fraktionism. Vi ville att NPA skulle vara en smältdegel och samla historiska bidrag från en rad olika revolutionära traditioner (”kritisk” marxism, vänster-libertarianism och andra). De grundläggande principer som antogs vid grundningskongressen var bara tänkta som en utgångspunkt, och olika vaga punkter och utelämnanden (exempelvis beskriver sig inte NPA som en marxistisk organisation) skulle lösas senare genom att smälta samman olika ståndpunkter. Men programkommissionen kom aldrig igång. Ovanpå alltihopa införlivade partiet organisationer som inte hade för avsikt att delta i något gemensamt projekt, utan bara försökte bygga sig själva genom att dra fördel av det bredare nätverk som NPA tillhandahöll. Det ena ledde till det andra, och fraktionismen undergrävde och lamslog till slut ledningen.

Problemet här är den metod som används för att välja ledningen. I NPA utses exekutivkommittén proportionellt mot den andel av rösterna som varje tendens får vid kongressen. Tendenserna vidmakthåller sig och blir fraktioner (i de fall de inte var det redan från början). Vissa kan hamna i den nationella ledningen tack vare att deras enda bedrift är att ha varit sin strömnings ideologiska ledstjärna – vilket kan räcka för att skriva pressmeddelanden men inte för att organisera och bygga organisationen. Denna inre logik existerade redan under LCR:s sista dagar och utvecklades ännu mer i NPA.

Fraktioner är konservativa. För att överleva tvingas de i all oändlighet driva vidare de debatter kring vilka de ursprungligen upprättades. Om diskussionen börjar ur en annan synvinkel – vilket är absolut nödvändigt! – splittras fraktionerna åt alla håll. Så de begränsar organisationens politiska och demokratiska handlingsutrymme. Och det första resultatet blir handlingsförlamning. En del av NPA:s ledning har nu teoretiserat kring detta sakernas tillstånd: de hävdar att vår organisation i själva verket är (eller borde bli) en ”front” mellan ”revolutionära” grupper. Raka motsatsen till en smältdegel. Som ett svar på det avvisar vissa i organisationen rent ut rätten att bilda tendenser, ens tillfälliga sådana, och likställer dem med skadliga fraktioner.

Frågan om smältdegel uppstod också i Vänsterfronten: kunde enskilda personer gå med i Vänsterfronten (till skillnad från en av dess medlemsorganisationer) och kunde det finnas gemensamma strukturer som gav dem deras rättmätiga plats? Svaret blev i båda fallen nej. Vänsterfronten förblev fångad i sitt beroende av grundarpartiernas parlamentariska manövrerande, fackföreningsbyråkratin i CGT och Jean-Luc Mélenchons högdragna personlighet.

Revolutionär? I den situation som råder i Frankrike är ett oberoende från PS och beslut-samhet att bygga en vänsteropposition till Hollandes regering viktiga kännetecken. De är avgörande för alla politiska uppfattningar värdiga namnet. På ett annat sätt är det också centralt att verka för ett ”antikapitalistiskt” alternativ före ett rent ”antinyliberalt”. Det får konkreta konsekvenser för nuet. Det handlar inte bara om att ha ”rätt program” utan snarare om att säkerställa att det parti vi försöker bygga klarar av den djupa och utbredda fientlighet mot ”systemet” som har blivit ett varaktigt drag i det sociala och politiska landskapet. Å andra sidan är den formella åtskillnad som en del gör mellan ”antikapitalist” och ”revolutionär”

politiskt ovidkommande. Inte heller är det politiskt relevant att i all oändlighet upprepa revolutionära dogmer, och samtidigt glömma att konsten att övertala är just det – en konst.

Ännu viktigare är att fina ord inte lurar någon. Det går helt enkelt inte att bygga ”revolutionära” organisationer – i ordets verkliga mening – i Frankrike (eller (Europa?) idag. Ett parti definieras inte bara av sitt program, oavsett hur viktigt programmet må vara, utan också av sin verkliga praktik (som kan ligga mycket långt från dess uttalade avsikter). Även om den definieras väldigt blygsamt kan det inte finnas någon revolutionär praktik om det inte finns ett tillräckligt gynnsamt socialt och politiskt sammanhang. När det finns ett sådant sammanhang skiljer sig det ”dagliga livet” för medlemmar i en ”radikal” organisation avsevärt från livet för en medlem i ett reformistiskt parti. Det gällde på 1960- och 1970-talen men upphörde efter det. Utan tvivel kommer det att bli sant igen – någon dag.

Engagemang. Idag är bygget av en revolutionär organisation något fjärran. Men det betyder inte att vi kan fortsätta som vanligt. I och med krisen, den ökande otryggheten och uppkomsten av säkerhetsstaten är 1980- och 1990-talens franska ”modell” av partiaktivism ”från fall till fall” av noll och intet värde. Förtrycket drabbar de sociala och fackföreningsrörelserna, allt större delar av befolkningen slukas upp av allmän osäkerhet, de mänskliga katastroferna blir allt fler i hela världen, och den globala miljökrisen är på väg att bli verklighet. Att under sådana tider fortsätta med de tjugatiga dagliga rutinerna är ett idiotsäkert recept att döma oss själva att hamna utanför – och i slutändan kasta in handduken.

Redan i NPA:s början kom detta problem upp i förhållande till en väldigt speciell fråga. Inte en enda medlem i det tidigare LCR:s centrala ledning som tillhörde den generation som hade kommit att förkroppsliga NPA:s projekt var villig att bli heltidsanställd i den nya organisationen. Poängen här är inte att döma enskilda personer – det är trots allt lättare att göra vissa val när en är 20 än när en är 40 – utan att ställa en fråga som till sin natur är kollektiv. Vi kan inte alltid titta på den övergripande situationens ”dynamik”. Utan den är inget viktigt möjligt, men utan en genomtänkt organisatorisk politik kommer dynamiken inte att på ett magiskt sätt lösa alla våra problem.

Det var omöjligt att ”styra” uppbygget av NPA utan att en liten grupp engagerade sig till 200% i projektet och gjorde det möjligt för ledarskapet att fungera effektivt. Att bli heltidsanställd, även för en begränsad tidsperiod, får givetvis konsekvenser för framtiden. Men vi lever i en tid när att vara ”radikal” kräver ett aktivistiskt engagemang med varaktiga konsekvenser.

En del ungdomar gör i själva verket sådana åtaganden utan att klaga. Exempelvis ”zadisterna” som slår läger varhelst det finns ”zoner att försvara” mot ”meningslösa prestigeprojekt”. Eller de som har börjat med jordbruk i Notre-Dame-des-Landes mot bygget av en ny flygplats – som många gjorde på 1970-talet på högslätten Larzac i sydvästra Frankrike mot utbyggnaden av en militärbas. NPA:s lokala kommittéer är indragna i dessa strider men zadisterna är oerhört misstänksamma mot politiska partier.

Omprövning. NPA:s kris har visat hur omfattande den kris var som bubblade i ett LCR som hade nått så långt det kunde historiskt. Det skulle ha spruckit hursomhelst, även om vi inte hade försökt skapa något ”nytt” – ett ytterst lärorikt försök, även om det har lett till ett betydande första misslyckande. Splittringen 2011 var en vändpunkt. Splittring vann över tillväxt och gav ännu större utrymme åt sekteristiska grupper inom organisationen. Sedan dess har inget varit sig likt.

Dagens ”NPA 2.0” brottas med konflikter och motsättningar. Det finns förvisso fortfarande ett ”objektivt utrymme” i Frankrikes politiska landskap som det kan ta över – och som ingen annan organisation utmanar det om. För närvarande gör det bara det delvis, i brist på initiativ

från den nationella ledningen. Även om sprickorna är djupa så är dess aktiva medlemmar dess mest värdefulla tillgång, och den får inte slösas bort – i synnerhet som den kommer att få nytt liv när det öppnar sig mer gynnsamma omständigheter för kamp. Med detta i åtanke bör vi främja ett förnyat tänkande kring stora frågor, som att bygga upp organisationens sociala bas, dess interna funktionssätt och engagemang, och att under denna defensiva period stärka de aktivistiska nätverken utan att alltför mycket vara beroende av val.